

2025-03-13
S2024/00722 (delvis)
S2025/00456
S2025/00528 (delvis)

Socialdepartementet

Uppdrag till Försäkringskassan att säkerställa genomförande av socialfondsprojekt som identifieras inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur

Regeringens beslut

Regeringen ger Försäkringskassan i uppdrag att utveckla rutiner och arbetssätt för att behov av projekt inom det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ 2021–2027 (socialfondsprojekt) ska identifieras av de samverkande parterna inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur. Inom denna beredningsstruktur ska parterna även komma överens om vilka parter som ska medfinansiera socialfondsprojektet och vem av parterna som ska vara projektanordnare.

Försäkringskassan ska även utveckla rutiner för att vara projektanordnare för socialfondsprojekt där behovet av sådant projekt har identifierats inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur, i de fall ingen annan av de berörda parterna beslutar om att vara projektanordnare. Detta under förutsättning att samtliga parter som deltar i projektet medfinansierar projektet.

De rutiner och arbetssätt som utvecklas ska kunna börja tillämpas omgående och ska gälla under innevarande programperiod för Europeiska socialfonden+, i vilken verksamheten beräknas avslutas 2029.

Försäkringskassan ska vid genomförandet av uppdraget samverka med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Samverkan ska ske genom Nationella rådet för finansiell samordning.

Försäkringskassan ska senast den 13 maj 2025 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Redovisningen av uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Det offentliga stöd ska bidra till att fler människor kommer i arbete. Sedan 2004 är det möjligt för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, regioner och kommuner att genom samordningsförbund finansiera insatser för personer som har behov av samordnade rehabiliteringsinsatser, i enlighet med lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (nedan kallad Finsam-lagen). Vid utgången av 2024 fanns det 69 samordningsförbund som innefattade 274 av Sveriges 290 kommuner och samtliga regioner.

Finansiell samordning enligt Finsam-lagen får bedrivas för att uppnå en effektiv resursanvändning. Insatserna inom den finansiella samordningen ska avse individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och ska syfta till att dessa individer uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

Försäkringskassan ska bidra med hälften av medlen till den finansiella samordningen. Den eller de regioner som deltar ska bidra med sammanlagt en fjärdedel av medlen och den eller de kommuner som deltar ska bidra med sammanlagt en fjärdedel.

Finansiell samordning bedrivs av ett samordningsförbund i vilket de samverkande parterna är medlemmar. Ett samordningsförbund har till uppgift att besluta om mål och riktlinjer för den finansiella samordningen, stödja samverkan mellan samverkansparterna, finansiera samordnade rehabiliteringsinsatser som ligger inom de samverkande parternas samlade ansvarsområde, besluta på vilket sätt de medel som står till förfogande för finansiell samordning ska användas, svara för uppföljning och utvärdering av rehabiliteringsinsatserna och upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen.

Ett samordningsförbund får inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsutövning eller som avser tillhandahållande av tjänster avsedda för enskilda.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har på uppdrag av regeringen utvärderat samordningsförbundsfinansierade insatserns effekter på individers försörjningssituation. Enligt ISF får de personer som tar del av samordningsförbundsfinansierade insatser i form av teamverksamhet bättre möjligheter att försörja sig själva. Sådan teamverksamhet finns hos de flesta samordningsförbund. ISF bedömer att teaminsatserna är mer effektiva än enskilda myndigheters insatser för personer med sammansatt problematik som står långt ifrån arbetsmarknaden. Enligt ISF tyder detta på att samordnat stöd ger stora vinster för både deltagare och samhället i stort. ISF påpekar att det är betydligt färre individer än de som bedömts ha behov av samordnade rehabiliteringsinsatser som får ta del av stöd via samordningsförbunden. Under 2023 var det drygt 20 500 personer som fick stödinsatser, vilket är nästan en halvering av antalet deltagare sedan 2019 (ISF, Samordnat stöd leder till bättre försörjning, Rapport 2024:12).

I regleringsbrevet för 2025 har Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan getts i uppdrag att genom Nationella rådet för finansiell samordning stödja utvecklingen av samordningsförbundens verksamhet. Rådet är ett nationellt samverkansforum mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen och SKR som ger stöd till samordningsförbunden och parterna i frågor som rör finansiell samordning. Syftet med rådet är också att ge samverkan den legitimitet och förankring som är nödvändig. Försäkringskassan är ordförande i rådet.

Det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ 2021–2027

Europeiska socialfonden+ (ESF+) är EU:s främsta verktyg för att främja sysselsättningen och öka kompetensen hos individer i Europa. Fonden finansierar lokala, regionala och nationella projekt. Europeiska kommissionen godkände i augusti 2022 det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ 2021–2027 (programmet för ESF+). Programmet omfattar insatser som bl.a. förstärker och utvecklar den nationella arbetsmarknadspolitiken och förbättrar tillgången till sysselsättning.

Den totala ramen för programperioden 2021–2027 är cirka 17 miljarder kronor (inkl. nationell medfinansiering). Hittills är ungefär hälften av medlen in-tecknade. Det förekommer att samordningsförbund är involverade i socialfondsprojekt. Per juni 2024 var 11 samordningsförbund anordnare av projekt som beviljats medel från programmet för ESF+.

Försäkringskassans analys av behovet av ändringar i Finsam-lagen

Försäkringskassan har på uppdrag av regeringen analyserat behovet av ändringar i Finsam-lagen. Försäkringskassans övergripande slutsats är att den finansiella samordningen för det mesta fungerar väl. Enligt Försäkringskassan saknar dock berörda aktörer en enhetlig syn på hur samordningen ska ske och vad som ryms inom lagstiftningen. Försäkringskassan bedömer att samordningsförbunden enligt nuvarande lagstiftning saknar möjlighet att söka medel från programmet för ESF+. Försäkringskassan lämnar inte några förslag på ändrad lagstiftning avseende detta (Försäkringskassan, Uppdrag att analysera behovet av förändringar i lagen [2003:1210] om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser).

Enligt Försäkringskassan har frågan om finansiering från programmet för ESF+ diskuterats vid samråden med Arbetsförmedlingen, SKR och Socialstyrelsen. Av Försäkringskassans redovisning av uppdraget framgår att SKR anser att Försäkringskassan bör ta fram förslag som innebär att samordningsförbunden kan agera sammanhållande i socialfondsprojekt och stå för en administrativ avlastning av parterna. Arbetsförmedlingen har föreslagit att parterna ska kunna ansöka om socialfondsmedel och sedan tillföra medlen till förbunden. Enligt Försäkringskassan betonar Arbetsförmedlingen vikten av att ansvaret för insatsen/projektet ska vara hos parterna som bedriver insatsen för att undvika otydlighet om förbundets och parternas uppdrag och ansvar. Försäkringskassan delar Arbetsförmedlingens bedömning att ansvaret för insatserna fortsatt ska vara hos parterna. Försäkringskassan har inom ramen för sitt uppdrag utrett frågan om huruvida parterna kan ansöka om socialfondsmedel och sedan tillföra dessa till förbunden, men kommit fram till att det inte är möjligt att fördela medel på detta sätt.

Försäkringskassans anser att reglerna för samverkan bör förtydligas för att tydliggöra lagens intentioner och för att nå en större samsyn avseende den finansiella samordningen. Mot denna bakgrund lämnar Försäkringskassan ett antal förslag till ändringar i Finsam-lagen. Bland annat föreslår Försäkringskassan att det ska regleras att parterna alltid ska svara för beredningen av samordningsförbundens beslut om insatser. Försäkringskassan hänvisar till att det i förarbetena till Finsam-lagen (prop. 2002/03:132) uttalas att det finns fördelar med att samverkansparterna tillsammans svarar för beredningen genom en särskild beredningsgrupp,

bland annat för att bidra till ett gott samarbetsklimat mellan parterna och till en bättre förankring av besluten hos respektive part.

Skälen för regeringens beslut

Enligt ISF:s utvärdering får de personer som tar del av samordningsförbundsfinansierade insatser i form av teamverksamhet bättre möjligheter att försörja sig själva. Det är därför positivt att denna typ av teamverksamhet finns hos de flesta samordningsförbund. Samtidigt konstaterar ISF att antalet personer som får ta del av samordnade rehabiliteringsinsatser via samordningsförbunden har minskat under senare år. Regeringen anser att det är viktigt att samordningsförbunden finansierar insatser för individer och att de samverkande parterna i förbunden arbetar för att fler personer ska få tillgång till samordnade rehabiliteringsinsatser.

Genom programmet för ESF+ har några samordningsförbund fått finansiering för fler insatser än de som finansieras med de medel som förbundsmedlemmarna bidrar med enligt Finsam-lagen. Regeringen kan konstatera att Försäkringskassan bedömer att samordningsförbundens projektägarskap för projekt som sker med stöd av medel från ESF+ inte är förenligt med samordningsförbundens uppdrag enligt Finsam-lagen. Samtidigt behöver insatser som kan finansieras genom programmet för ESF+ fortsatt kunna komma samordningsförbundens målgrupper till del och den kunskap och erfarenhet som finns hos förbunden om detta behöver tas tillvara även fortsättningsvis. Försäkringskassans analys visar att det finns strukturer för beredning av de beslut som fattas i samordningsförbunden i form av särskilda beredningsgrupper. Regeringen anser att denna beredningsstruktur bör kunna användas för att på ett systematiskt sätt kartlägga målgruppernas behov och även identifiera lämpliga projekt för individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser som kan finansieras genom programmet för ESF+.

Närmare om uppdraget

Försäkringskassan ska utveckla rutiner och arbetssätt för att behov av socialfondsprojekt ska identifieras av de samverkande parterna inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur. Inom denna beredningsstruktur ska parterna även komma överens om vilka parter som ska medfinansiera socialfondsprojektet och vem av parterna som ska vara projektanordnare.

Försäkringskassan ska även utveckla rutiner för att vara projektanordnare för socialfondsprojekt där behovet av sådant projekt har identifierats inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur, i de fall ingen annan av de berörda parterna beslutar om att vara projektanordnare. Detta under förutsättning att samtliga parter som deltar i projektet medfinansierar projektet.

Det är viktigt att de rutiner och arbetssätt som utvecklas är förankrade med berörda parter. Uppdraget ska därför genomföras i samverkan med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och SKR. Samverkan ska ske genom Nationella rådet för finansiell samordning.

De rutiner och arbetssätt som utvecklas ska kunna börja tillämpas omgående och ska gälla under innevarande programperiod för programmet för ESF+, i vilket verksamheten beräknas avslutas 2029.

Regeringen avser att följa upp att behov av socialfondsprojekt som identifieras inom ramen för samordningsförbundens beredningsstruktur genomförs och kommer samordningsförbundens målgrupper till del.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Peter Wollberg

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet, A/A

Arbetsförmedlingen

Förvaltningsavdelningen

Nationella Nätverket för Samordningsförbund

Riksdagens socialförsäkringsutskott

Socialstyrelsen

Sveriges Kommuner och Regioner